

Instrumentes per garantir el dret a una vida lliure de violència masclista.

Beatriu Masià Masià.

Ponència en el marc de la conferència internacional:

“Violència masclista en les relacions d’intimitat. La demanda de justícia i de protecció de les dones i les respostes del sistema penal: perspectives internacionals.”

Organització: Grup Antígona

Barcelona, 2 de desembre de 2010

Per garantir una vida lliure de violència masclista necessitem tants instruments, tantes eines, tantes mans, tantes voluntats que aquest espai se'ns queda curt, no obstant com creiem en les utopies intentarem aliar-nos en la realitat en la que estem per intentar aportar alguna de les eines que considerem útils.

Per tan quan parlem d’instruments per garantir el dret a una vida lliure de violència, entenem que aquests es refereixen tan per a les dones i les nenes i nens que estan, o han estat en una situació de violència, a la vegada que aquells que serien necessaris per fer impensable, impossible aquesta violència.

Sabem que la violència impedeix gaudir dels diferents drets que com a éssers humans tenim i per tan els vulnera. Garantir que aquesta vulneració no fos possible és un deure no només dels governs, si no que de tota la societat en general, garantir la reparació d’aquests drets quan s’han vulnerat, sigui en l’àmbit que sigui és un deure dels governs i dels poders públics.

Ja que el motiu d’aquesta trobada aborda els aspectes relacionats en la violència en les relacions d’intimitat, també les propostes sé centraran en aquests aspecte, considerant però que la prevenció la recuperació i reparació d’aquesta violència és constitueix en un factor de prevenció d’altres violències que es poden donar en relacions interpersonals, socials, laborals.

Donat que estem en un àmbit de drets, i des de la certesa que ja tenim molts instruments, he agafat de referència La llei dels drets de les dones a eradicar la violència masclista, ja que entenc que recull una diversitat de propostes i articulats que haurien de fer possible aquest dret.

La llei catalana introdueix ja en el seu preàmbul alguns instruments importants per tractar-se d’una llei, possiblement el fet de ser una llei civil, permet aquestes aportacions.

“Les dones han estat essencials en la construcció i la defensa dels drets i llibertats al llarg de la història...”

Cal ressaltar el fet d'iniciar el redactat amb un reconeixement de les aportacions de les dones, la qual cosa fa anul·lar qualsevol intent de victimisme, ja que les treu del lloc únic de receptors d'aquesta violència.

A la vegada que situa el protagonisme de les dones, les seves aportacions com un instrument en la construcció social i política al llarg de la història, i no només per a les dones, sinó per a la població en general.

El fet de parlar de dones i no de "la dona" situa la pluralitat en la recepció de drets i per tan de possible vulneració d'aquests davant la individualitat que la situa en un lloc de víctima.

Així mateix quan explicita la finalitat de la llei

diu es: *"establir mecanismes per a contribuir a l'eradicació de la violència masclista que pateixen les dones i reconèixer i avançar en garanties respecte al dret bàsic de les dones a viure sense cap manifestació d'aquesta violència"*.

En aquesta declaració d'intencions situa no només la constatació de la violència que pateixen les dones i per tan el dret individual a l'assistència reparació i recuperació sinó que també la importància de la prevenció com un instrument necessari justament per garantir aquest dret.

Reconeix el saber i les aportacions dels moviments de dones i els feminismes.

De la mateixa manera quan diu *"reconeixement de les mateixes experiències de les dones que han passat per diverses situacions de violència"* i les considera agents actius en el procés de transformació individual i col·lectiva.

Aquest reconeixement, tan el de les dones en tan que agents actius, com en del saber i aportacions dels grups de dones i dels feminismes, implica un altre instrument important, ja al parlar de transformació individual i col·lectiva situa a les dones en un lloc d'expertesa en aquesta matèria i entenem que ho fa perquè hi ha l'absoluta consciència de que sense aquesta transformació no serà possible garantir aquest dret a viure sense violència.

Des de la nostra experiència les aportacions que les dones ens han fet a través del seu procés de recuperació ens ha estat imprescindible amb el disseny d'instruments útils i eficaços en aquesta tasca, tasca de la mateixa manera que compartim els espais de dones i per a dones facilita l'utilització de l'instrument de la relació.

Sabem però que qualsevol procés de transformació social requereix de múltiples actores i actors que representin i englobin a tots els àmbits que configuren una societat.

Requereix a l'hora d'una voluntat política ferma que garanteixi els drets i instruments ja definits i d'una pràctica quotidiana incansable, ja que aquesta

transformació ha d'afecta a tots els àmbits, en els que és desenvolupa la vida de les persones.

En vull senyalar de forma breu només dos: l'educatiu i els media.

En l'educatiu es requereixen instruments, alguns bàsics com la coeducació que malgrat la insistència de dones compromeses en aquest àmbit no s'acaba d'implementar, ja que podem comprovar que escola mixta no és coeducació.

Es imprescindible l'aportació de sabers i habilitats femenines en els currículums escolars, en les hores de lleure, en l'organització dels Centres es importantíssim l'educació emocional per a nenes i nens com a instrument de prevenció dels abusos.

Però no és només a l'escola que les nenes i els nens s'eduquen, sinó que també ens hem de preguntar si a les famílies, en tan que agents primaris de socialització, es donen eines per la seva autonomia, responsabilitat, per a construir-se com a subjectes amb possibilitat d'escollir el lloc que volen ocupar en el mon en les seves relacions..

Sabem que tot i que cada vegada s'està avençant més en aquest aspecte, també ho és que encara ens trobem en un fort esbiaixament en funció del sexe i no tan perquè no disposem d'instruments sinó perquè la seva aplicació no s'acaba d'incorporar.

Pel que fa als media, diríem que es urgent la necessitat de construir imatges, relats, imaginaris que posin en l'àmbit públic les aportacions de les dones i que tregui del lloc de víctimes, submises, i en el que el la utilització del cos sigui l'objectiu principal i de forma especial en les informacions que es donen sobre violència i les víctimes.

Podríem dir que actualment els media tenen una influència importantíssima, en les joves generacions, donada la quantitat i varietat dels mateixos, les possibilitats d'accés continuat i el poc control que s'estableix el seu ús .

La majoria d'aquests productes continuen repetint incansablement els estereotips assignats al gèneres, l'homofobia, el racisme i la cultura de la violència.

Tot i que avancem, podem veure que ara per ara, els instruments de que disposem no acaben de remoure aquests bastions en que se sustenta la cultura patriarcal

Com molt bé sabem això no s'acaba a cop de decret, però si ajudaria tenir-ne un major control i donar suports a iniciatives que promouen altres imatges i continguts i que podrien generar instruments de socialització diferents als habituals.

Potser ens hauríem de preguntar si la permanència d'aquest dos factors i altres té incidència en la baixa consciència social sobre la gravetat de la violència contra les dones, donada la naturalització que es fa sobre l'abús especialment en els media..

M'agradaria veure com ens són d'útils els instruments de que disposem en el cas de les dones que estan en situacions de violència.

Continuant amb el preàmbul de la Llei Catalana,

Situa que la reparació i la recuperació del dany, com un instrument per garantir el dret, a la vegada que parla de la recuperació i reparació com un *“procés llarg i costós”*.

Entenent la reparació com aquells aspectes que la societat ha de reparar pel fet que no li han garantit el dret.

Entendríem com instruments de reparació: l'àmbit de la justícia, de la salut, laboral, drets econòmics i que tenen la funció de retornar els Drets que cada dona específicament va perdre per una incorrecta utilització i, o omissió dels instruments que haurien de garantir-los.

Si entenem recuperació com aquell procés personal, amb repercussions en els àmbits socials, laboral, de salut que cada dona és comproment a fer acompanyada per un altra persona/ equip de referència.

Certament la Llei Catalana té tota la raó quan diu procés llarg i costos, ja que aquests adjectius estan plens de contingut.

Si observem els instruments de reparació en l'àmbit de la justícia hem de dir que ara per ara aquesta reparació està lluny de ser real, la qual cosa ens fa preguntar-nos si els instruments dissenyats no són els adients, o bé no s'utilitzen correctament.

Els instruments jurídics que haurien de donar resposta en un temps no excessivament llarg, veiem que no ho fan, ja que la durada dels processos judicials, ja siguin civils o penals es constitueix en un factor de victimització per a les dones: procediments penals que han tardat tres anys a celebrar judici, procediments civils de custòdia que tarden més de dos anys a resoldre's, mesures provisionals que estan pendents des del més d'abril d'aquest any, dones obligades a fer mediació i teràpia familiar, percentatge alt de dones que no cobren pensió d'aliments per a les seves filles i fills, informes de serveis especialitzats en l'àmbit de la justícia que posen en entredit gairebé sempre la paraula de les dones, i un llistat interminable que us podria fer.

Ens preguntem si en aquests casos donar credibilitat als instruments elaborats per les dones podria facilitar aquests processos. Explicar projecte salut.

Vull insistir també amb un tema que crec anirà en augment i és que malgrat és determinen els instruments per a definir la violència psicològica i que aquesta està recollida en les dos lleis que ara per ara tenim tan en la Catalana, com en la de l'estat espanyol, ens trobem amb una gran dificultat perquè sigui demostrable, en l'àmbit penal, fent que moltes separacions es facin per “suposat acord”, cal plantejar-nos per tan si aquest és un instrument útil.

Hi ha por davant les amenaces de custòdia compartida, o per por a que el jutge/a ho dicti i per tan sense cap reconeixement de la violència viscuda i per tan sense dret a reparació. En aquest sentit la nova proposta de Retirar la custòdia i visites als fills i filles en casos de violència podria ser un bon instrument per a garantir els drets de les mares i filles i fills a viure sense amenaces.

Per tan ens trobem en que tenim uns bons instruments de garanties però que a l'hora de la seva aplicació o no és volen utilitzar o no són útils? Jo m'inclino més en la percepció de que no és volen utilitzar. Aquest fet crea un sentiment d'impotència i de descrèdit en la justícia, tan en les dones que han de sostenir aquests processos, com en les terapeutes que les hem d'acompanyar.

Pel que fa a la recuperació tal i com hem com dit abans com aquell procés personal, amb repercussions en els àmbits socials, laboral, de salut que cada dona és comproment a fer acompanyada per un altra persona i un equip de referència, entenem que pel fet de no dependre de "provés" és un instrument més garantista en el sentit que acull i dona resposta a allò més personal que cada dona ha pogut viure.

Sabem que l'accés als recursos ja no depèn de la denúncia, tot i que en alguns serveis no especialitzats es continua demanant, per tan un instrument necessari seria la capacitat i formació dels professionals que han d'intervenir

No obstant perquè els serveis d'atenció a dones tan els generals com els especialitzats siguin un instrument de garantia, que no sempre ho és, cal també alguns requisits importants.

Els equips que atenen al procés de recuperació han de tenir una formació i capacitat especialitzada, però no només amb aquells instruments relacionats amb els coneixements professionals de cada membre de l'equip, sino que han de tenir coneixements sobre els estudis de gènere i sobre les aportacions que els feminismes han fet sobre la problemàtica, sobre les causes i conseqüències d'aquesta violència.

Les administracions públiques han de garantir l'estabilitat d'aquests serveis, ja que només així es podrà facilitar el procés de les dones, que com diu la llei es "*llarg i costos*".

Teòricament i també a la pràctica el fet que les administracions s'han fet càrrec de forma integral d'aquesta problemàtica hauria de ser un instrument de garantia, però això pressuposa prioritzar a l'hora de la gestió dels mateixos els grups i associacions de dones que s'han especialitzat en l'atenció, i que han mostrat la seva autoritat i professionalitat en els dits serveis a les dones.

En aquest marc cal apuntar que el rol creixent de l'administració no hauria de minvar la qualitat i la integralitat de l'atenció a les dones, ni "asfixiar" el ric teixit social que s'ha consolidat al voltant de la mateixa. Les administracions així mateix haurien de vetllar per les condicions de bon tracte als equips, s'ha de recordar que aquest fet també està recollit en la llei, ja que no fer-ho es posar-les en risc.

Com diu l' Encarna Bodelon el dret penal pot tenir un paper per protegir les víctimes, però no per eradicar la violència contra les dones, ja que la raó d'aquesta violència no és la conducta individual, sinò una estructura social desigual.

Potser hauríem de dir que tan el dret penal com el civil tenen alguns instruments necessaris, però no són els instruments vist l'alt grau de visctimització que comporten encara.

Per tan tot allò que puguem fer per remoure aquesta estructura farà possible el camí de dret a viure sense violència.

© Beatriu Masià Masià. Tamaia Viure Sense Violència, SCCL. Barcelona 2010.
Tots els drets reservats.

En la utilització dels continguts d'aquest document caldrà indicar de forma clara el títol del text, el nom i cognoms de la persona autora i de l'entitat TAMALA Viure Sense Violència, SCCL. No s'autoritza la seva reproducció o altres formes d'explotació efectuades amb finalitats de lucre ni la seva comunicació pública des d'un lloc aliè a Tamaia. Tampoc s'autoritza la presentació del seu contingut en una finestra o marc aliè a l'entitat.
